

En revolver som förändrade världen

av Anders Hansson

Den 29 augusti 1966 gör The Beatles sin sista konsert på Candlestick Park i San Francisco. Under fyra år har gruppen turnerat närmast oavbrutet samtidigt som man skrivit och spelat in sju skivor och medverkat i två filmer. Den Beatlemania som uppstår var de än framträder börjar slita på dem. Dessutom känner de att de stagnerat musikaliskt eftersom ingen, inte ens de själva, kan höra vad de spelar under sina konserter på grund av publikens hysteriska skrikande.

En knapp månad dessförinnan släpptes plattan *Revolver*. Trots den kultstatus som uppföljaren *Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band*, har står *Revolver* ut som The Beatles, och därmed pophistoriens, kanske bästa album. På i princip alla områden bröt gruppen ny mark och förändrade uppfattningen om vad popmusik kan vara. När de kaotiska förhållandena kring gruppens framträdanden fick dem att fly scenkanten blev studion den plats där de kunde utvecklas musikaliskt. Flera av spåren på *Revolver* är så inspelningstekniskt avancerade att de inte gick att återskapa vid ett liveframträdande.

Stillsam revolution

Revolver är en unik platta på flera sätt. Det är bland annat den skiva där gitarristen George Harrison för första gången på allvar kliver fram. Tre av låtarna kommer från hans penna, fler än på något annat Beatles-album dittills. Harrison, som har betecknats som ”utan tvivel den mest tänkande” av beatlarna, hade sedan något år fördjupat sig i ett intresse för indisk filosofi, kultur och musik. Redan året innan gjorde det indiska stränginstrumentet sitar sin debut på en Beatles-inspelning i låten *Norwegian Wood (This Bird Has Flown)*. Men i *Love you to* får det indiska fritt spelrum i något som ligger långt från den pojke träffar flicka-pop som dominerat gruppens repertoar så långt.

Men att George Harrison inte bara var filosofiskt intresserad hörs tydligt i skivans öppningsspår *Taxman*. Harrison hade insett hur mycket skatt han och de andra betalade och tog till storsläggan mot Harold Wilsons labourregering. (I rättvisans namn fick även de konservativas ledare Edward Heath en släng av slev.) Den uppmärksamme lyssnaren kan redan nu märka av gruppens indiska influenser i Paul McCartneys sanslösa gitarrsolo.

Paul McCartney, ja. Trots att han vid den här tiden var mycket avantgardistiskt intresserad uppfattas han nu ofta som traditionell, snäll och lite mesig. Den bilden av Paul McCartney, som låg bakom flera av The Beatles allra hårdaste låtar, är ofullständig men superromantiska och sockersöta *Here, There And Everywhere* bekräftar denna sida hos honom. Som den huvudsakliga upphovsmannen bakom *Eleanor Rigby* lyckas han dock, på ett stillsamt sätt, vara helt revolutionerande. Ackompanjerad av en stråkoktett sjunger McCartney en text som tar upp ensamhet, åldrande, död och religiös desillusion. Inte vad poppubliken var van vid att höra med andra ord.

Drogade möten

Droger hade under flera år varit en del av The Beatles vardag. Det började i Hamburg 1960 där gruppen gjorde närmast oändliga spelningar på nattklubbar på Reeperbahn och för att hålla sig vakna knaprade de tabletter som kyparna stack åt dem. Välkänt är också tillfället då beatlarna först fick kontakt med marijuana. Det var Bob Dylan som var den förste som fick Liverpool-killarna att röka på. Dylan trodde att raden ”I can't hide” i monsterhiten *I Want To Hold Your Hand* i själva verket löd ”I get high” och tolkade det som en referens till marijuana.

Något år senare kom Lennon och Harrison först i kontakt med den drog som till stor del skulle präglade andra halvan av 1960-talet, hippierörelsen och The Beatles musik – LSD. Lennon tilltalades från början av den kontroll- och personlighetsförlust som drogen ger upphov till. I sin bok *John* (2006) vittnar Lennons dåvarande fru Cynthia om att maken tog LSD varje dag i tron att drogen var ”vägen till större medvetenhet, kreativitet och lycka”. Priset var att han genom sitt drogade tillstånd fjärmade sig från sin fru.

Flera av spåren på *Revolver* präglas på ett eller annat sätt av LSD. Lennons drönartillvaro gestaltas på ett effektivt sätt, både i text och musik, i *I'm Only Sleeping* medan *She Said She Said* bottnar i ett LSD-berusat möte mellan Lennon och skådespelaren Peter Fonda. Den senare berättade om en nära döden-upplevelse han haft och gjorde Lennon ursinnig när han påstod att han visste hur det var att vara död. Låten finns inte på några hitsamlingar men är, i mitt tycke, en av gruppens bästa, inte minst tack vare Ringo Starrs trumspel och George Harrisons gnistrande elgitarr.

Tibetansk Dödsbok...

John Lennon påstod senare att Paul McCartney i sydstatssoulpastischen *Got To Get You Into My Life* besjungit LSD snarare än en kvinna. Men den låt som mest av alla präglades av sinnesförändrande droger och därmed står ut som något av det mest annorlunda The Beatles någonsin gjorde är avslutningsspåret *Tomorrow Never Knows*. I likhet med flera andra låtar (exempelvis *A Hard Day's Night* och *Eight Days A Week*) hämtades titeln från något som Ringo Starr sagt. Titeln skulle enligt Lennon ta udden av det tunga filosofiska stoffet i texten som han hämtat från den tibetanska Dödsboken.

Tomorrow Never Knows är nydanande på flera sätt. För det första används bara ett ackord genom hela låten, vilket påminner om indisk musik. Till det traditionella rockkompet lades så kallade bandloopar, små korta ljudsnuttar som återkommer genom hela låten, och McCartneys gitarrsolo från *Taxman*, som man saktade ner, klippte sönder och spelade upp baklänges. Studiopersonalen med producenten George Martin i spetsen fick ofta märkliga och krävande önskemål från The Beatles. I det här fallet ville John Lennon låta som Dalai Lama på en bergstopp. Genom att låta Lennon sjunga genom en Hammondorgels så kallade Leslieförstärkare kom man åtminstone nära.

... och gul u-båt

Som synes är *Revolver* ett album med enorm bredd såväl vad gäller texter, musikalisk stil och produktion. Då har vi ändå inte nämnt Lennons oerhört smittande bagatell *And Your Bird Can Sing* där Harrison åter tillåts briljera på gitarren, McCartneys härligt hojtande hyllning till sommaren i *Good Day Sunshine*, eller *For No One*, samme mans betraktelse över slutet på hans förhållande med flickvännen Jane Asher.

Även om The Beatles i Lennon och McCartney hade två av världens främsta såväl låtskrivare som sångare gavs utrymme åt inte bara George Harrison utan även trummisen Ringo Starr. Långt ifrån bäst på plattan, men antagligen mest känd är barnvisan *Yellow Submarine*, sjungen av just Ringo Starr. George Martin, som tidigare producerat humorplattor, släppte fram lekfullheten på allvar och personal, fruar och vänner, som Brian Jones från The Rolling Stones, hjälpte till att klämma i i den käcka refrängen. Att låten på något sätt smälter in i sammanhanget är bara ett exempel på gruppens genialitet och charm.

För ordningens skull ska vi nämna de två resterande låtarna på detta fantastiska album: *Doctor Robert*, som lär handla om en läkare i New York som blandade narkotika i vitamininjektionerna och Harrisons tredje bidrag *I Want To Tell You*. Presenterad med hjälp av det psykedeliska svartvita omslaget, gjort av Klaus Voormann, en vän från Hamburg, blev *Revolver* något för övriga popvärlden att förhålla sig till. Få kom i närheten och vissa, som Brian Wilson i The Beach Boys, irrade bort sig i sina försök att överträffa The Beatles mästerverk.